

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 26 marca 2020 r.

BADK.DPK.133.6.2020

P10-22/20	Data wpływu petycji 13 stycznia 2020 r. (uzupełniona 4 lutego 2020 r.)
	Data sporządzenia informacji o petycji 25 marca 2020 r.

**WYBORY POWSZECHNE NA CZŁONKÓW ORGANÓW
SĄDOWNICTWA I PROKURATURY;
EDUKACJA PRAWNA OBYWATELI**

TEMAT

**SĄD NAJWYŻSZY, TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY,
PROKURATOR GENERALNY**

WNOSZACY PETYCJE: petycja indywidualna

Osoba fizyczna.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą w celu ustanowienia regulacji prawnych wyborów sędziów, prokuratora generalnego, ministrów, władzy i edukacji prawnej obywateli.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Autor petycji podkreśla, że celem petycji jest „ureczywistnienie demokratycznych zasad państwa w związku z fikcją art. 4 ust. 1 i 2 oraz art. 37 ust. 1 Konstytucji RP, uniezależnienie władzy sądowniczej od polityków i zależności politycznej, co obniża zaufanie (obywateli) i stwarza ryzyko dla bezpieczeństwa państwa, a także przywrócenie kontroli obywatelskiej obywatelom nad państwem i swoim interesom, w ramach czego mieli powoływać przedstawicieli a co ma miejsce w żadnym aspekcie”. Autor petycji, uzasadniając ideę swoich postulatów, powołuje się m.in. na zapis art. 182 Konstytucji RP mówiący, że „udział obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości określa ustawa” i podkreśla, że przepis ten nadający obywatelom „wyższe uprawnienie aniżeli partii” obecnie jest nie respektowany.

W ocenie wnioskodawcy wprowadzenie postulatów petycji jest konieczne, gdyż „sądy uzależnione są od partii (co) ogranicza prawa obywatelskie, uszczupla zasady demokracji tak jak w przypadku niejawnych postępowań w sprawie wyborów do parlamentu (protesty wyborcze)”, zaś w przypadku wykonywania uprawnienia wynikającego z art. 63 Konstytucji RP „pomimo ustawowych wymogów nie można potwierdzić, że władza spełnia wolę ludu”.

Ponadto, zdaniem wnoszącego petycję, w przypadku wyborów na Prokuratora Generalnego, członków Sądu Najwyższego i Trybunału Konstytucyjnego, obywatele powinni mieć możliwość wypowiedzenia się za kandydaturą opcją „Tak” oraz „Nie” co „ureczywistnia (obywatelom) prawo i wolność głosu”.

Autor petycji uzasadniając propozycję organizacji wyborów powszechnych przedstawicieli władzy sądowniczej i administracji rządowej, zabiega też o wprowadzenie instytucji petycji odwoławczej wiążącej władzę ustawodawczą, władzę wykonawczą oraz Prezydenta RP w celu umożliwienia odwołania Prezydenta RP, Prezesa Rady Ministrów, ministra, posła, senatora, Prokuratora Generalnego, członków Sądu Najwyższego i Trybunału Konstytucyjnego lub innego funkcjonariusza – członka władzy.

Nadto, autor wnioskuje, aby obywatelskie prawo do wnoszenia petycji, określone w art. 63 Konstytucji RP, miało zastosowanie w przepisach regulujących prawo do petycji

poprzez wprowadzenie:

– dla petycji: „statusu wiążącego nadającego jej rangę zarządzenia dla wszystkich organów władzy”, a także możliwości wycofania jej „w trybie potwierdzonym większością podpisów lub większością głosów przeciwnych”,

– dla obywateli: wprowadzenie możliwości łatwego (elektronicznego) podpisywania petycji oraz „kształtowania/formułowania (jej treści) w warunkach społecznej aktywności”.

Ostatnim postulatem petycji jest wprowadzenie edukacji prawnej jako „co najmniej podstawy programowej dla szkół podstawowych i ponad podstawowych” oraz zobowiązania przedsiębiorcy do zagwarantowania pracownikom „poznania i wyjaśnienia nowego prawa, aktualności wiedzy, którego znajomość jest konieczna do wykonywania pracy”.

STAN PRAWNY:

Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.) w art. 131 stanowi, że Prezydent RP przestaje sprawować urząd w świetle następujących okoliczności: zrzeczenie się, stwierdzenia nieważności wyboru Prezydenta RP lub innych przyczyn nieobjęcia urzędu po wyborze, złożenia Prezydenta RP z urzędu orzeczeniem Trybunału Stanu, uznania przez Zgromadzenie Narodowe trwałej niezdolności Prezydenta do sprawowania urzędu ze względu na stan zdrowia oraz śmierci.

W myśl art. 154 ust. 1 Prezydent RP desygnuje Prezesa Rady Ministrów, który proponuje skład Rady Ministrów, następnie powołuje Prezesa Rady Ministrów wraz z pozostałymi członkami Rady Ministrów.

Premier zgodnie z art. 162 składa dymisję na pierwszym posiedzeniu nowo wybranego Sejmu, a także w przypadku nieuchwalenia przez Sejm wotum zaufania dla Rady Ministrów lub wyrażenia wotum nieufności lub rezygnacji złożonej przez Premiera.

Odwołanie ministra jest możliwe, gdy: następuje dymisja Rady Ministrów poprzez wyrażenie wotum nieufności przez Sejm (art. 158), odwołanie przez Prezydenta RP ministra wobec, którego Sejm wyraził wotum nieufności (art. 159) lub odwołanie przez Prezydenta RP ministra na wniosek Prezesa Rady Ministrów (art. 161).

Sejm wybiera 15 sędziów Trybunału Konstytucyjnego (art. 194 ust. 1).

Wygaśnięcie mandatu posła i senatora następuje w wyniku skrócenia lub zakończenia kadencji parlamentu (art. 98).

Ustawa z dnia 30 listopada 2016 r. o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1422) w art. 2 stanowi, że piętnastu sędziów

Trybunału Konstytucyjnego wybiera Sejm. Kadencja sędziego trwa 9 lat. Zasady wyboru i związane z tym terminy procedowania określa Regulamin Sejmu

Zgodnie z art. 18 ustawy wygaśnięcie mandatu sędziego Trybunału przed upływem kadencji następuje w przypadku: śmierci, zrzeczenia się urzędu, skazania prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne, prawomocnego orzeczenia dyscyplinarnego o złożeniu sędziego Trybunału z urzędu.

Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2019 r. poz. 825) stanowi, że sędziego Sądu Najwyższego powołuje Prezydent RP (art. 29 § 1).

Stosunek służbowy sędziego Sądu Najwyższego wygasa w przypadkach określonych w art. 36 ustawy: śmierci, zrzeczenia się pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego lub statusu sędziego w stanie spoczynku, prawomocnego wyroku skazującego sędziego za umyślne przestępstwo, prawomocnego orzeczenia przez sąd środka karnego w postaci pozbawienia praw publicznych lub zakazu zajmowania stanowiska sędziego, prawomocnego orzeczenia sądu dyscyplinarnego o złożeniu sędziego z urzędu, utraty obywatelstwa polskiego, nabycia obywatelstwa obcego państwa, stwierdzenia, że pełnił służbę, pracował lub był współpracownikiem organów bezpieczeństwa państwa. Datę wygaśnięcia stosunku służbowego sędziego Sądu Najwyższego stwierdza Prezydent RP.

Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze (Dz. U. z 2019 r. poz. 740) w art. 1 § 2 stanowi, że urząd Prokuratora Generalnego sprawuje Minister Sprawiedliwości. Kandydat na urząd Prokuratora Generalnego musi spełniać następujące warunki: posiadać wyłącznie obywatelstwo polskie i korzystać z pełni praw cywilnych i obywatelskich, nie być prawomocnie skazanym za umyślne przestępstwo, być nieskazitelnego charakteru, ukończyć wyższe studia prawnicze w Polsce i uzyskać tytuł magistra lub zagraniczne studia prawnicze uznane w Polsce oraz udokumentować, że nie pełnił służby zawodowej, nie pracował lub nie był współpracownikiem organów bezpieczeństwa państwa.

Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2019 r. poz. 684) stanowi, że wygaśnięcie mandatu posła (art. 247 § 1) i senatora (art. 279 § 1) następuje w przypadku: śmierci, utraty prawa wybieralności lub nieposiadania go w dniu wyborów, pozbawienia mandatu prawomocnym orzeczeniem Trybunału Stanu, zrzeczenia się mandatu, zajmowania w dniu wyborów stanowiska lub funkcji, których stosownie do przepisów Konstytucji RP albo ustaw, nie można łączyć z mandatem parlamentarnym (w przypadku nie złożenia oświadczenia o rezygnacji z zajmowanego stanowiska lub pełnionej funkcji), powołania w toku kadencji na stanowisko lub powierzenia funkcji,

których stosownie do przepisów Konstytucji RP albo ustaw nie można łączyć ze sprawowaniem mandatu, wyboru w toku kadencji na posła do Parlamentu Europejskiego oraz odmowy złożenia ślubowania.

INFORMACJE DODATKOWE:

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej ... (Dz. U. poz. 356 ze zm.).

II Etap edukacyjny obejmuje klasy IV-VIII szkoły podstawowej.

Wiedza o społeczeństwie to przedmiot interdyscyplinarny korzystający w szkole podstawowej z dorobku nauk społecznych (socjologii, nauk o polityce i elementów: nauk o poznaniu i komunikacji społecznej, psychologii, ekonomii i nauk prawnych) oraz elementów nauk humanistycznych (kulturoznawstwa i etnologii). Przedmiot bazuje także na wiedzy i umiejętnościach uczniów z zakresu języka polskiego, historii i geografii.

Realizacja celów i treści kształcenia ma służyć kształtowaniu postaw obywatelskich i prospołnotowych uczniów.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U. poz. 467).

Wiedza o społeczeństwie to przedmiot interdyscyplinarny korzystający, dla zakresu podstawowego realizowanego w liceum ogólnokształcącym i technikum, z dorobku nauk społecznych (socjologii, nauk o polityce i polityce publicznej, nauk prawnych oraz elementów nauk: o administracji, o mediach i psychologii), zaś dla zakresu rozszerzonego - z dorobku nauk społecznych (socjologii, nauk o polityce, nauk prawnych, nauk o polityce publicznej oraz elementów nauk: o administracji, o mediach, o poznaniu i komunikacji społecznej oraz psychologii) oraz nauk humanistycznych (etnologii i kulturoznawstwa).

„Edukacja prawna w szkole. Poradnik dla nauczycieli”

Poradnik dla nauczycieli IV etapu edukacyjnego powstał we współpracy Ośrodka Rozwoju Edukacji, Centrum Edukacji Prawnej Krajowej Rady Radców Prawnych oraz Polskiego Stowarzyszenia Edukacji Prawnej.

Poradnik stanowi zbiór materiałów z zakresu różnych dziedzin prawa, wypracowanych w ramach projektu edukacji prawnej, realizowanego przez ORE od 2011 r. Autorami materiałów dla nauczycieli są praktycy – eksperci prawa, edukatorzy, nauczyciele konsultanci, doradcy metodyczni z placówek doskonalenia nauczycieli. Publikacja stanowi

materiał uzupełniający do podręczników szkolnych, zawierający narzędzia pomocne w planowaniu pracy nauczyciela, stanowiący inspirację do lekcji, działań projektowych czy zajęć pozalekcyjnych z młodzieżą. Poradnik podzielony jest na dwie części. Część teoretyczna to zbiór przepisów prawnych. Drugą część poradnika stanowią kazusy prawne oraz scenariusze lekcji, które dają możliwość wszechstronnego i praktycznego wykorzystania ich w szkole.

„Przychodzi uczeń do prawnika”.

Poradniki przygotowane przez Ministerstwo Sprawiedliwości są przewodnikami po prawie adresowanymi dla młodzieży. Mają one uświadamiać, że znajomość prawa jest korzystna, chroni przed zagrożeniami i pomaga w codziennym życiu, z czego często nie zdajemy sobie sprawy.

„Inspirator edukacji prawnej”.

Podręcznik został opracowany w ramach Programu „Obywatel i Prawo” Polsko Amerykańskiej Fundacji Wolności, realizowanego przez Instytut Spraw Publicznych. Zawiera zbiór scenariuszy lekcyjnych, narzędzia, dzięki którym można przygotowywać autorskie lekcje na podstawie zasobów internetowych i materiałów wypracowanych wcześniej przez organizacje pozarządowe i instytucje publiczne.

Przywołane podręczniki i poradniki dostępne są w wersji elektronicznej na stronie Ośrodka Rozwoju Demokracji.

<https://www.edukacjaprawna.gov.pl> – portal poświęcony edukacji prawnej.

Ministerstwo Sprawiedliwości wraz z partnerami Ministerstwem Edukacji Narodowej oraz Prokuraturą Generalną, Naczelną Radą Adwokacką, Krajową Radą Notarialną, Krajową Radą Komorniczą oraz Sądami Apelacyjnymi realizuje program edukacji prawnej w szkołach ponadgimnazjalnych. Głównym celem programu edukacji prawnej w szkołach jest zwiększenie świadomości prawnej obywateli.

OPRACOWAŁA

Joanna Baranowska

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz